ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

Factors Determining Farmer's Decision on Area Expansion of Oil Palm Plantation in Pak Phanang Basin Area, Nakhon Si Thammarat province

พัฒนันติ์ บุญญานุพงศ์ 1, ณัฐฐินันท์ ช่วยสกุล 2

Phattanan Boonyanuphong 1, Nattinan Chuaysakul 2

1 อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2 นักศึกษาปริญญาโท คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
1 Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Prince of Songkla University, Pattani Campus
2 Graduate students, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Prince of Songkla University, Pattani Campus
วันที่รับ 29 ต.ค..2562 วันที่แก้ไข 11 ธ.ค. 2562 วันที่ตอบรับ 15 ธ.ค.2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการผลิต การจัดการการผลิต และการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 405 ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลประยุกต์ใช้สถิติเชิงพรรณาและการถดถอยโลจิสติก ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรในพื้นที่มีพื้นที่สวนขนาดเล็ก โดยแปลงปลูกส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงในฤดูฝนทำให้ต้องมีการยกร่องปรับปรุงแปลงก่อนปลูก สภาพดินในพื้นที่ปลูกมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง สำหรับการจัดการสวนและการเก็บเกี่ยวผลผลิตยังไม่พบปัญหาการขาดแคลนแรงงานและปัญหาแหล่งรับซื้อผลผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้มั่นคงเพิ่มขึ้น แต่โดยภาพรวมเกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่มีแผนขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามีปัจจัยความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน ความรู้ในการทำสวนปาล์มน้ำมัน แหล่งจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน การยกร่องปรับปรุงแปลงก่อนปลูก และแหล่งน้ำสำหรับแปลงปลูกเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อโอกาสการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ขณะที่ปัจจัยอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงลบต่อโอกาสการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน, แบบจำลองโลจิท, ลุ่มน้ำปากพนัง

ABSTRACT

This study is a survey research aimed at analyzing the production characteristics, production management and also focused on the factors influenced to the expansion of cultivated areas of oil palm that were outside zoning areas in Pak Phanang Basin Area, Nakhon Si Thammarat province. The data were collected using structured questionnaires from a total sample of 405 oil palm farmers. Appropriate descriptive statistics and logistic regression were applied to analyze such factors. The study found that farmers in the area study had a small oil palm plantation. Most of planted areas located in the flooded area in the rainy season, causing the need to be improving plantation area before planting. For production management and harvesting, there was no shortage of labor and the problem of distribution oil palm products. Most farmers' income had increased and become more stable. However, most farmers in the area did not have plans to expand the oil palm planting area. Moreover, the result revealed that the factors affected to the expansion of oil palm areas, number of household member, knowledge of oil palm plantation, source of distribution oil palm fruits, improving plantation area and source of water were those of positive significant factors on the decision of farmers to expand new planting areas. Whereas the factors, main occupation and membership of farmers groups were found to had negative significant influences on the decision of expansion of oil palm plantation.

Keywords: Decision, Oil palm plantation area, Logit model, Pak Phanang Basin Area

บทนำ

การขยายตัวของการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างต่อเนื่องทางฝั่งตะวันออกของเทือกเขานครศรีธรรมราชในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ตามแนวนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่สนับสนุนการปลูกปาล์มน้ำมันผ่านโครงการพัฒนาอาชีพในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี 2552 ถึง ปี 2556 ที่กำหนดเขตส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่เขตปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ 533,700 ไร่ คิดเป็นพื้นร้อยละ 28 ของพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังทั้งหมด ระยะเริ่มต้น พบว่าพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชในเขตลุ่มน้ำปากพนังยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจต้นน้ำและปลายน้ำ ตั้งแต่ผู้ขายวัตถุดิบ เกษตรกรผู้เพาะปลูกตัวแทนพ่อค้าคนกลาง โรงงานสกัด โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง และผู้บริโภค และนอกจากนี้สภาพพื้นที่ปลูกในเขตพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่นา ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์/พื้นที่นาร้าง หรือพื้นที่พรุเสื่อมโทรม สภาพดินเป็นดินอินทรีย์มีความเป็นกรดสูง และอ่อนนุ่มทำให้การปลูกไม้ยืนต้นชนิดต่างๆ ทำได้ยาก อาจจะเอื้อต่อการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน แต่ยังขาดแคลนข้อมูลพื้นฐานยืนยันต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมันที่เพาะปลูกในระยะยาว อาจนำมาซึ่งปัญหาด้านการบริหารจัดการการผลิตและการกระจายผลผลิตที่มีต้นทุนสูง

การศึกษาของ ประชิด (2551) ได้ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่โครงการลุ่มน้ำปากพนัง พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกเป็นแปลงขนาดเล็กมีพื้นที่เฉลี่ย 21.06 ไร่ ชนิดดินที่เกษตรกรปลูกเป็นดินเหนียว มีสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่ม ใช้น้ำจากธรรมชาติ คือ น้ำฝน และไม่ให้น้ำเสริมในฤดูแล้ง และการศึกษาของ สุรกิตติ และคณะ(2555) พบว่าในเขตพื้นที่ อ.ปากพนัง อ.เชียรใหญ่ อ.หัวไทร และ อ.เฉลิมพระเกียรติ โดยส่วนใหญ่เนื้อดินมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทราย ซึ่งอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่ในเขตลุ่มน้ำปากพนังและพื้นที่ใกล้เคียงทางทิศตะวันออกของเทือกเขานครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง ขณะพื้นที่ที่มีความเหมาะสมส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดพัทลุง และสอดคล้องกับงานศึกษาของ อาคม (2552) ที่ศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่พรุในการปลูกปาล์ม พบว่าพื้นที่พรุส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมหรือเหมาะสมน้อยในการปลูกปาล์มน้ำมัน เนื่องจากสภาพดินเป็นกรด เป็นที่ลุ่ม ชั้นดินล่างเป็นดินทรายที่มีสภาพเป็นกรดรุนแรง ดังนั้นเพื่อให้ปาล์มน้ำมันมีการเจริญเติบโตดีจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี นำมาซึ่งต้นทุนที่สูงในการทำสวนปาล์มน้ำมัน แต่ยังพบว่าปาล์มน้ำมันยังเจริญเติบโตได้ดี และให้ผลตอบแทนต่อไร่สูงกว่าพืชชนิดอื่นที่ปลูกในพื้นที่นาร้าง นาข้าว นากุ้งร้าง และพื้นที่พรุ ประกอบกับพฤติกรรมการผลิตทางการเกษตรในปัจจุบันได้เปลี่ยนจากการผลิตเพื่อยังชีพไปสู่การผลิตเพื่อการค้าที่เน้นปริมาณและคุณภาพของผลผลิตมากขึ้น นำไปสู่การเลือกผลิตพืชที่ให้มูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น เช่น ปาล์มน้ำมัน และยางพารา เป็นต้น สอดคล้องกับงานของ อัจฉรา (2553) ที่พบการปลูกปาล์มน้ำมันแทนข้าว ทั้งในพื้นที่นาข้าวปกติและนาร้างในภาคใต้ เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากขึ้น ขณะที่ข้าวกลับมีความสำคัญลดลงเพราะการผลิตข้าวในภาคใต้มีความไม่แน่นอนสูง ได้ผลผลิตข้าวที่ลดลงและมีคุณภาพต่ำ นอกจากนั้นเกษตรกรยังเลือกผลิตพืชจากแรงจูงใจด้านราคา เนื่องจากปาล์มน้ำมันให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงกว่าข้าวที่มีต้นทุนการผลิตสูงขึ้น แต่ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้กลับมีราคาไม่สูงมากนัก (พลากร และปุรวิชญ์, 2558) นอกจากนี้ปาล์มน้ำมันยังได้รับการส่งเสริมจากนโยบายของภาครัฐโดยมีเป้าหมายขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันให้ได้ 10 ล้านไร่ในปี พ.ศ. 2572

จากแรงจูงใจในการเลือกปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรซึ่งเป็นพืชที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าการปลูกพืชดั้งเดิมในพื้นที่ และปาล์มน้ำมันยังสามารถให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปี และมีอายุการเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ยาวนานมากกว่า 25 ปี แต่อย่างไรก็ตามจากลักษณะของพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชในเขตลุ่มน้ำปากพนังที่ยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจต้นน้ำและปลายน้ำ ประกอบกับพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่นา นาร้าง และพรุเสื่อมโทรมที่เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงในฤดูฝน สภาพดินมีความสมบูรณ์ในระดับปานกลาง อาจนำมาซึ่งปัญหาด้านการบริหารจัดการการผลิตและการกระจายผลผลิตที่มีต้นทุนสูงของเกษตรกรซึ่งอาจมีผลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ดังนั้น ในการศึกษานี้จึงมุ่งศึกษาสภาพการผลิต การจัดการการผลิต และการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เพื่อทำให้สามารถเข้าใจถึงสภาพปัญหาการผลิต การจัดการการผลิต และแรงจูงใจในการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการผลิต การจัดการการผลิต และการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง (structure questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นระดับครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย อำเภอหัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และอำเภอปากพนัง ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 405 ราย ซึ่งไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่างตามวิธีคำนวณของ W.G. Cochran ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ที่กระจายครอบคลุมในทั้ง 4 อำเภอในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และการวิจัยครั้งนี้เลือก 4 อำเภอในเขตลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันสูง และเป็นพื้นที่นอกโซนปาล์มน้ำมันที่มีความพร้อมของการเชื่อมโยงการผลิตจากต้นน้ำถึงปลายน้ำอยู่ในระดับต่ำ และความอุดมสมบูรณ์ของดินอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อศึกษาให้เห็นถึงแรงจูงใจของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ว่ามีความแตกต่างจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสมอื่นๆ อย่างไร

โดยแบบสอบถามเชิงโครงสร้างในการวิจัยที่ใช้ในการสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตร แบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก โดยส่วนแรกสอบถามข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนทั่วไป เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน ภาระหนี้สิน เป็นต้น ส่วนที่สองสอบถามถึงลักษณะของสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกร แรงจูงในการเลือกทำสวนปาล์มน้ำมันและปัจจัยที่ส่งผลต่อการขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน และส่วนที่สามสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการผลิต ต้นทุนการผลิต และการจัดการผลผลิต และส่วนสุดท้ายสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการทำสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ของเกษตรกรในเขตลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งแบบสอบถามเชิงโครงสร้างที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ในส่วนของข้อคำถามแบบมาตรส่วนประมาณค่า ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในระดับที่ยอมรับได้ คือค่ามากกว่า 0.70

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จะใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิ (binary logistic regression) ที่ตัวแปรตามแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ เกษตรกรตัดสินใจไม่ขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (Y=0) และเกษตรกรตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (Y=1) ดังนั้น เมื่อตัวแปรตามมีค่าที่เป็นไปได้เพียง 2 ค่า ความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระจึงไม่อยู่ในรูปเชิงเส้น โดยความสัมพันธ์จะอยู่ในรูปฟังก์ชันโลจิสติก (logistic function) ในกรณีที่มีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว จะสามารถเขียนฟังก์ชันการถดถอยโลจิสติก (ไพฑูรย์, 2559) ได้ดังนี้

$$\ln\left(\frac{\pi}{1-\pi}\right) = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \cdots + \beta_P X_P \qquad (1)$$

โดยที่ π คือ ความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์ $P(Y = 1)$

$\ln\left(\frac{\pi}{1-\pi}\right)$ คือ ลอการิทึมธรรมชาติของอัตราส่วนระหว่างความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ $P(Y = 1)$ กับความน่าจะเป็นที่จะไม่เกิดเหตุการณ์ $P(Y = 0)$ หรือ log of the odds

α คือ ค่าคงที่

$\beta_1, \beta_2, \cdots, \beta_P$ คือ ค่าพารามิเตอร์ของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง P

$X_1, X_2, \cdots, X_P$ คือ ตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง P

เราสามารถแปลงสมการที่ (1) ให้กลับคืนเป็น odds (Y=1) โดยใช้ฟังก์ชันเลขชี้กำลัง (exponential function) ได้ดังนี้

$$\text{odds}(Y = 1) = e^{\alpha+\beta_1 X_1+\beta_2 X_2+\cdots+\beta_P X_P} \qquad (2)$$

เมื่อแปลงสมการที่ (2) ให้อยู่ในรูปความน่าจะเป็นที่เกิดเหตุการณ์ (Y=1) จะได้

$$P(Y = 1) = \frac{\text{odds}(Y=1)}{1+\text{odds}(Y=1)} \qquad (3)$$

$$P(Y = 1) = \frac{e^{\alpha+\beta_1 X_1+\beta_2 X_2+\cdots+\beta_P X_P}}{1+e^{\alpha+\beta_1 X_1+\beta_2 X_2+\cdots+\beta_P X_P}} \qquad (4)$$

จากสมการข้างต้นเป็นไปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระไม่ได้อยู่ในรูปเส้นตรง และตัวแปรตามจะเป็นอัตราส่วน หรือ odds ระหว่างความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์กับความน่าจะเป็นของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกจะใช้การประมาณพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum Likelihood Estimation : MLE จะได้ค่าพารามิเตอร์ที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในรูปของอัตราส่วนความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์เทียบกับไม่เกิดเหตุการณ์ ทำให้การอธิบายผลการวิเคราะห์มีความยุ่งยากกว่าปกติ จึงใช้การวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่มหน่วยสุดท้าย (Marginal effect) ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่เปลี่ยนแปลงค่าไป 1 หน่วย โดยตัวแปรอิสระอื่นๆ คงที่ แล้วจะทำให้โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ (Y=1) เปลี่ยนแปลงไปเท่าไร

โดยแบบจำลองโลจิสติกในรูปสมการเชิงเส้น ที่ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 14 ตัว ซึ่งเป็นไปตามคำแนะนำของ VanVoorhis and Morgan (2008) ที่เสนอให้มีจำนวนตัวอย่างไม่น้อยกว่า 10 ตัวอย่างต่อค่าสัมประสิทธิ์ที่ต้องการประมาณค่า 1 ตัว โดยแบบจำลองในการประมาณค่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

$$Y_i = b_0 + b_1AGE + b_2GEN + b_3COC + b_4MEM + b_5PLNIMP + b_6PLMAGE + b_7PLNWT + b_8RSON2 + b_9RSON5 + b_{10}RSON6 + b_{11}RSON7 + b_{12}RSON14 + b_{13}RSON16 + b_{14}RSON17 + \epsilon_i \quad (5)$$

เมื่อ Y หมายถึง การตัดสินใจขยายพื้นเพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร โดยที่ Y = 1 เมื่อเกษตรกรตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน และที่ Y = 0 เมื่อเกษตรกรตัดสินใจไม่ขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ได้แก่ 1) กลุ่มปัจจัยลักษณะเฉพาะของหัวหน้าครัวเรือน/กำลังแรงงานหลัก (Mai, et al., 2015; Su, et al., 2016; ปุรวิชญ์ และคณะ., 2556) เป็นกลุ่มปัจจัยที่อาจจะส่งผลต่อการตัดสินใจในการขยายพื้นที่เพาะปลูกของครัวเรือนโดยตรง ประกอบด้วย อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) เพศของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร (GEN) อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร (COC) ซึ่งอายุ เพศของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร และอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจะส่งผลต่อความสามารถในการตัดสินใจของครัวเรือนในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ความรู้ในการทำสวนปาล์มน้ำมัน (RSON14) และการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร (RSON17) เป็นสองตัวแปรที่แสดงถึงความสามารถในการทำสวนปาล์มน้ำมัน การที่เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันมีความรู้/มีความสามารถในการเข้าถึงความรู้ที่ดี ตลอดจนการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรจะเป็นปัจจัยที่แสดงให้เห็นโอกาสของความประสบความสำเร็จในการทำสวนปาล์มน้ำมัน ที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนต่ำ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด (MEM) และจำนวนสมาชิกที่ช่วยทำสวนทั้งหมด (RSON2) เป็นสองตัวแปรหลักที่แสดงถึงความเพียงพอของแรงงานงานในการจัดการสวน ถ้าจำนวนของสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด และจำนวนสมาชิกที่ช่วยทำสวนทั้งหมดมีมากขึ้น จะส่งผลต่อความโน้มเอียงในการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น 2) กลุ่มปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคม เป็นกลุ่มปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจในการปรับปรุงคุณภาพการผลิตและผลผลิต ตลอดจนเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูก ประกอบด้วยตัวแปร แรงจูงใจด้านราคาผลผลิตปาล์มน้ำมัน (RSON6) ความเพียงพอด้านทุนในการขยายพื้นที่ปลูก (RSON7) และรายได้จากการขายผลผลิตปาล์มน้ำมัน (RSON5) และ 3) ปัจจัยด้านกายภาพ เป็นกลุ่มปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อต้นทุนในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ประกอบด้วยตัวแปรอายุปาล์มน้ำมัน (PLMAGE) ปาล์มน้ำมันอายุมากอาจส่งผลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นเนื่องจากผู้ประกอบการสามารถจัดการต้นทุนและมีกำไรเพิ่มขึ้นจากแปลงผลิตเดิม หรืออาจมีแนวโน้มขยายพื้นที่ปลูกทดแทนแปลงเดิมที่มีอายุมาก ตัวแปรแหล่งน้ำของพื้นที่สวนปาล์ม (PLNWT) แสดงถึงความเพียงพอของน้ำในการจัดการสวน การมีแหล่งน้ำที่เพียงพอและเหมาะสมจะส่งผลต่อผลผลิตและต้นทุนในการจัดการแปลงของเกษตรกร ปัจจัยการยกร่องปรับปรุงสวนก่อนปลูก (PLNIMP) แสดงถึงสภาพแปลงปลูกที่ขาดความเหมาะสม อาจเป็นพื้นที่ที่มีน้ำท่วมถึงในฤดูฝนจึงมีความจำเป็นต้องยกร่องปรับปรุงแปลงก่อนปลูก และตัวแปรระยะทางจากส่วนปาล์มถึงแหล่งจำหน่าย (RSON16) สามารถอธิบายถึงความยากง่ายในการจัดการระบบโล จิสติกส์ของสวนปาล์มน้ำมัน การมีความสามารถในการจัดการระบบโลจิสติกส์ที่ดีของพื้นที่สวนปาล์มน้ำมัน เกษตรกรจะสามารถจัดการกับต้นทุนได้ดี นำมาซึ่งผลตอบแทนที่ดีของสวนปาล์มน้ำมัน

ผลการศึกษาและการวิจารณ์

เพื่อศึกษาสภาพการปลูกปาล์มน้ำมัน และแรงจูงใจในการตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังในเขตอำเภอหัวไทร เชียรใหญ่ เฉลิมพระเกียรติ และปากพนัง ทำการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปาล์มน้ำมันในพื้นที่ทั้งสิ้น 405 ตัวอย่าง โดยผลการวิจัยสามารถจำแนกประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลครัวเรือน และสภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกร

การสำรวจพบว่าเกษตรกรชาวสวนปาล์มในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เขตอำเภอหัวไทร เชียรใหญ่ เฉลิมพระเกียรติ และปากพนัง ทำอาชีพสวนปาล์มน้ำมันมาแล้วโดยเฉลี่ย 7.64 ปี แม้การส่งเสริมการปลูกปาล์มในพื้นที่ได้เริ่มให้ทดลองปลูกในปี พ.ศ. 2539 ที่มีพื้นที่ปลูกปาล์มเริ่มต้นเพียง 200 ไร่ และมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนมีเกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเป็น 213,000 ไร่ ในปี 2555 (สุรกิตติ และคณะ, 2555) แสดงให้เห็นว่าอาชีพการทำสวนปาล์มน้ำมันได้รับความสนใจจากเกษตรกรในพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

ตารางที่ 1 หัวหน้าครอบครัว: เพศ, การศึกษา, อาชีพหลัก

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.
อายุ (ปี)	53.6	14.26
จำนวนปีที่ทำสวนปาล์ม (ปี)	7.64	3.28
รายการ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ชาย	233	77
หญิง	70	23
การศึกษาของหัวหน้าครอบครัว		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	7	2.32
ประถมศึกษา	209	69.21
มัธยมศึกษาตอนต้น	24	7.95
มัธยมศึกษาตอนปลาย	32	10.60
อนุปริญญาหรือปวส.	13	4.30
ป. ตรี หรือสูงกว่า ป. ตรี	17	5.63
อาชีพหลัก		
ทำนา		1.66
ทำสวนยาง		2.32
ทำสวนปาล์ม		77.81

หมายเหตุ: จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามตามที่แสดงในตารางแสดงเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นหัวหน้าครอบครัว

จากข้อมูลการสำรวจพบว่าหัวหน้าครัวเรือนผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ เป็นชายร้อยละ 77.0 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 23.0 ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 53.6 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 69.21 ของหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมด รองลงมาหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 10.60 ร้อยละ 7.95 และร้อยละ 5.63 ตามลำดับ และนอกจากนั้นเมื่อพิจารณาข้อมูลอาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัวพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ทำอาชีพทำสวนปาล์มน้ำมันสูงถึงร้อยละ 77.81 ของหัวหน้าครัวเรือนที่ตอบแบบสอบถาม ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 แสดงให้เห็นสอดคล้องกับจำนวนพื้นที่สวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงความนิยมในอาชีพการทำสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่

เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีรายได้จากการขายผลผลิตปาล์มโดยเฉลี่ย 143,882.27 บาท/ปี แต่พบว่าเกษตรกรผู้ปาล์มน้ำมันในพื้นที่มีภาระหนี้สินเป็นร้อยละ 52.4 ของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเกษตรการส่วนใหญ่มีมูลหนี้ไม่เกิน 500,000 บาท คิดเป็นร้อละ 78.8 ของผู้ตอบ โดยคิดเป็นมูลหนี้น้อยกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 40.2 และมูลหนี้ 100,001 ถึง 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 รายได้ แหล่งเงินทุน และอาชีพที่สร้างรายได้ของเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
ภาระหนี้สิน (ร้อยละ)	
มี	52.4
ไม่มี	47.6
แหล่งเงินทุนของเกษตรกร (ร้อยละ)	
สหกรณ์เพื่อการเกษตร	4.6
กองทุนหมู่บ้าน	13.2
ธกส.	22.1
กู้นอกระบบ	0.6
ทุนตนเอง	48.4
อาชีพที่สร้างร้ายได้หลัก (ร้อยละ)	
สวนปาล์ม	86.3
สวนยางพารา	1.2
ทำนา	3.5
รับราชการ	3.2
ธุรกิจส่วนตัว	0.2
ค้าขาย	1.7
รับจ้าง	1.0

นอกจากนี้มีเกษตรกรกลุ่มใหญ่อีกประมาณร้อยละ 15.9 ที่มีหนี้สินอยู่ตั้งแต่ 500,001 ถึง 1,000,000 บาท และพบว่าเกษตรกรผู้ทำสวนปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่ร้อยละ 48.4 ใช้แหล่งเงินทุนส่วนตัวในการดำเนินกิจการ รองลงมาร้อยละ 22.1 เกษตรกรกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) และนอกจากนี้ยังพบว่ามีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันอีกร้อยละ 13.2 อาศัยแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน ตามลำดับ ในด้านอาชีพที่สร้างรายได้หลักและอาชีพที่สร้างรายได้รองแก่เกษตรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการทำสวนปาล์มน้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 86.3 ของผู้ตอบแบบสอบถาม รองลงมา พบว่าเกษตรกรมีรายได้หลักจากการทำอาชีพทำนา อาชีพรับราชการ และค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 3.5 ร้อยละ 3.2 และร้อยละ 1.7 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่าเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้รองจากการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 24.8 รองลงมาเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้รองจากการประกอบอาชีพทำสวนปาล์มน้ำมัน และทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 16.0 และร้อยละ 11.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ภาระหนี้สินของเกษตรกร

ภาระหนี้สิน (บาท)	ร้อยละ
น้อยกว่า 100,000	40.2
100,001-500,000	38.6
500,001-1,000,000	15.9
1,000,001-1,500,000	1.6
มากกว่า 1,500,000	3.7
รวม	100.0

2. ลักษณะการผลิตและการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

ลักษณะสวนปาล์มของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังในเขตอำเภอหัวไทร เชียรใหญ่ เฉลิมพระเกียรติ และปากพนัง มีพื้นที่ปลูกต่ำสุด 2 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกสูงสุด 67 ไร่ โดยส่วนใหญ่เกษตรกรมีพื้นที่เฉลี่ย 13.67 ไร่ และปาล์มส่วนใหญ่ยังมีอายุน้อย โดยมีอายุปาล์มเฉลี่ย 7.44 ปี พันธุ์ปาล์มที่เกษตรกรในพื้นที่เลือกปลูกส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ลูกผสมเทเนอร่า คิดเป็นร้อยละ 42.5 และพันธุ์ลูกผสมสุราษฎร์ 2 คิดเป็นร้อยละ 27.36 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เลือกซื้อพันธุ์ปาล์มจากแปลงเพาะเอกชน คิดเป็นร้อยละ 92.3 รองลงมาเกษตรกรเลือกใช้พันธุ์ปาล์มที่ได้รับการอุดหนุนจากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 5.5 และมีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันบางส่วนเลือกซื้อพันธุ์ปาล์มนำเข้าจากมาเลเซีย คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ลักษณะสวนปาล์มของเกษตรกร

ลักษณะสวนปาล์มของเกษตรกร	ค่าเฉลี่ย
พื้นที่สวนปาล์มเฉลี่ย (ไร่) (ค่าต่ำสุด 2 ไร่ – ค่าสูงสุด 67 ไร่)	13.67
อายุปาล์ม (ปี) (ค่าต่ำสุด 4 ปี-ค่าสูงสุด 20 ปี)	7.44
ระยะทางจากสวนถึงบ้าน (กิโลเมตร)	102.74
ลักษณะสวนปาล์มของเกษตรกร	**ร้อยละ**
พันธุ์ปาล์ม (ร้อยละ)	
พันธุ์ผสมเทเนอร่า	42.5
พันธุ์ผสมสุราษฎร์ 2	27.36
แหล่งที่มาพันธุ์ปาล์ม (ร้อยละ)	
แปลงเพาะเอกชน	92.3
หน่วยงานภาครัฐ	5.5
ปาล์มนำเข้า	1.5
ลักษณะพื้นที่สวนปาล์ม (ร้อยละ)	
ที่ลุ่ม	25.2
ที่ดอน	3.2
ที่น้ำท่วมในฤดูฝน	71.3
แหล่งน้ำ (ร้อยละ)	
คลองธรรมชาติ	24.4
คลองชลประทาน	64.9
ไม่ติดแหล่งน้ำ	10
ทางสาธารณะ (ร้อยละ)	
ติดทางสาธารณะ	95.4
ไม่ติดทางสาธารณะ	4.6

ลักษณะพื้นที่สวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่สำรวจ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มและพื้นที่น้ำท่วมในฤดูฝน จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ปลูกของเกษตรกรเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมในฤดูฝน คิดเป็นร้อยละ 71.3 และรองลงมาเป็นพื้นที่ลุ่มร้อยละ 25.2 เป็นไปตามลักษณะพื้นที่ในเขตลุ่มน้ำปากพนังในเขตอำเภอหัวไทร เชียรใหญ่ เฉลิมพระเกียรติ และปากพนัง ที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่ม น้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และมีปัญหาน้ำเค็มหนุนในช่วงฤดูแล้ง เมื่อพิจารณาถึงแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูกปาล์มน้ำมัน พบว่าพื้นที่สวนปาล์มของเกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยแหล่งน้ำจากคลองธรรมชาติ และคลองชลประทาน โดยพื้นที่สวนปาล์มของเกษตรกรร้อยละ 64.9 สามารถใช้น้ำจากคลองชลประทาน และอีกร้อยละ 24.4 สามารถใช้น้ำได้จากคลองธรรมชาติ ตามลำดับ และมีพื้นที่สวนปาล์ม

น้ำมันของเกษตรกรประมาณร้อยละ 10 ที่ไม่ติดแหล่งน้ำ นอกจากนี้ในประเด็นความสะดวกในการขนส่ง พบว่าพื้นที่สวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ติดทางสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 95.4 ซึ่งจะเป็นผลดีในการจัดการขนส่งวัตถุดิบในการผลิต และการนำผลผลิตออกจำหน่ายที่สะดวกรวดเร็ว

ตารางที่ 6 การจัดการผลผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

การจัดการผลผลิตปาล์มน้ำมัน	จำนวน	ร้อยละ
เก็บผลผลิตเฉลี่ย (วัน/ครั้ง)	16.9	
วิธีการเก็บผลผลิต		
เก็บผลปาล์มน้ำมันเอง	173	43.0
จ้างแรงงานรายวัน	128	31.8
จ้างเหมาเก็บผลปาล์ม	87	21.6
จ้างลานเทเก็บผลปาล์ม	14	3.5
การขายผลผลิตปาล์ม		
ลานเทอิสระ	402	99.8
ลานเทโรงงาน	1	0.2

การจัดการผลผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา พบว่าเกษตรกรทำการเก็บผลผลิตเฉลี่ย 16.9 วัน/ครั้ง โดยส่วนใหญ่เกษตรกรในพื้นที่เลือกใช้บริการการเก็บผลผลิตที่แตกต่างกันไป โดยพบว่ามีเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 43.0 ทำการเก็บผลผลิตด้วยตนเอง รองลงมาเกษตรกรเลือกจ้างแรงงานรายวันในการเก็บผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 31.8 จ้างเหมาเก็บผลผลิตปาล์มน้ำมันคิดเป็นร้อยละ 21.6 และยังมีเกษตรบางส่วนใช้บริการเก็บผลผลิตโดยจ้างลานเทเก็บผลผลิตปาล์มน้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ ส่วนการขายผลผลิตปาล์มน้ำมัน เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่เลือกขายผลผลิตให้กับลานเทอิสระ คิดเป็นร้อยละ 99.8 เนื่องจากมีความสะดวกในการขนส่ง และมีต้นทุนในการขนส่งที่ต่ำกว่า เพราะลานเทอิสระมักมีกระจายอยู่ทั่วไปมีระยะทางไม่ไกลจากสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

3. สภาพปัญหาในการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่สำรวจ

ปัญหาการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ในด้านสภาพพื้นที่หรือความเหมาะสมของพื้นที่เพาะปลูก เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86.9 ไม่มีปัญหาเรื่องความไม่เหมาะสมของพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน ในขณะเดียวกันเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่พบปัญหาเรื่องแหล่งน้ำที่ไม่เพียงพอ ขณะที่สภาพปัญหาเรื่องการดูแลสวนปาล์มน้ำมัน เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่พบปัญหาการบำรุงรักษาปาล์มน้ำมันที่ไม่ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 94.5 นอกจากนั้นในพื้นที่ศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มส่วนใหญ่ยังไม่พบปัญหาเรื่องแมลงศัตรูปาล์มน้ำมัน และโรคปาล์มน้ำมัน โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบว่าไม่มีปัญหาเรื่องแมลงศัตรูปาล์มน้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 92.0 และไม่พบปัญหาโรคปาล์มน้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 95.8 ตามลำดับ แต่เกษตรกรบางส่วน พบปัญหาปุ๋ยเคมีราคาสูงเกินไป คิดเป็นร้อยละ 46.3 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในด้านการจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน มีเกษตรกรบางส่วนที่พบปัญหาราคาผลผลิตมีความไม่แน่นอนและถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ซึ่งจากการสำรวจพบเกษตรกรมีปัญหาราคาผลผลิตมีความไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 34.0 และมีเกษตรกรร้อยละ 25.4 พบปัญหาถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง แต่เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาแหล่งรับซื้ออยู่ไกล ไม่สะดวกในการขนส่ง และปัญหาด้านข่าวสารด้านการตลาดมีน้อย โดยเกษตรกรไม่มีปัญหาปัญหาแหล่งรับซื้ออยู่ไกล ไม่สะดวกในการขนส่ง คิดเป็นร้อยละ 97.3 และเกษตรกรไม่มีปัญหาด้านข่าวสารด้านการตลาดมีน้อย คิดเป็นร้อยละ 82.9

ด้านปัญหาความรู้ในการบริหารจัดการสวน และการเก็บผลผลิต จากการสำรวจ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา เรื่องขาดความรู้ด้านการใส่ปุ๋ย ความรู้ด้านการให้น้ำ ความรู้ด้านการตัดแต่งทาง ใบ ความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูปาล์มน้ำมัน และความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต แต่พบมีเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการเก็บตัวอย่างดิน/ใบ เพื่อการวิเคราะห์ ซึ่งมีเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามถึงร้อยละ 66.6 ขาดความรู้ในเรื่องดังกล่าว นอกจากนั้นเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างยังไม่พบปัญหาขาดเครื่องมือในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และปัญหาการเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามที่โรงงานต้องการ คิดเป็นร้อยละ 96.0 และร้อยละ 95.8 ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามจากลักษณะพื้นที่ในเขตลุ่มน้ำปากพนังที่เป็นพื้นที่ลุ่มรับน้ำจากแนวเทือกเขาสูง ก่อนไหลออกสู่ทะเล ทำให้พื้นที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่ พบปัญหาภัยธรรมชาติในพื้นที่สวนปาล์มน้ำมัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 81.8 ของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 7 ปัญหาการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

สภาพปัญหา	ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา (ร้อยละ)	
	มีปัญหา	ไม่มีปัญหา
1) สภาพพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันไม่เหมาะสม	12.6	86.9
2) แหล่งน้ำมีปริมาณไม่เพียงพอ	21.1	78.9
3) ปาล์มน้ำมันที่นำมาปลูกมีลักษณะไม่ตรงตามสายพันธุ์	2.7	97.0
4) เงินลงทุนในการดำเนินการไม่เพียงพอ	10.7	89.3
5) ปุ๋ยเคมีมีราคาสูง	46.3	53.7
6) การบำรุงรักษาไม่ถูกต้อง	5.5	94.5
7) แมลงศัตรูปาล์มน้ำมัน	8.0	92.0
8) โรคปาล์มน้ำมัน	4.2	95.8
9) แหล่งรับซื้ออยู่ไกล ไม่สะดวกในการขนส่ง	2.7	97.3
10) ราคาผลผลิตไม่มีความแน่นอน	34.0	66.0
11) การกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง	25.4	73.6
12) ข่าวสารด้านการตลาดมีน้อย	17.1	82.9
13)การเข้าร่วมโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐ(การขึ้นทะเบียนผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน)	10.3	89.7
14) ขาดความรู้ด้านการใส่ปุ๋ย	8.3	91.8

สภาพปัญหา	ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา (ร้อยละ)	
	มีปัญหา	ไม่มีปัญหา
15) ขาดความรู้ด้านการให้น้ำ	5.5	94.5
16) ขาดความรู้ด้านการตัดแต่งทาง/ใบ	4.8	95.2
17) ขาดความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูปาล์มน้ำมัน	5.0	95.0
18) ขาดความรู้ด้านการเก็บตัวอย่างดิน/ใบ เพื่อวิเคราะห์	66.6	33.4
19) ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต	6.1	93.9
20) ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว	12.8	87.2
21) ขาดเครื่องมือที่ช่วยในการเก็บเกี่ยว	4.0	96.0
22) เก็บเกี่ยวผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามโรงงานต้องการ	4.3	95.8
23) ภัยธรรมชาติ (ระบุ)...	81.8	17.7

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

การสำรวจตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 405 ตัวอย่าง พบเป็นตัวอย่างเกษตรกรที่ไม่ต้องการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 348 ตัวอย่าง และมีเกษตรกรที่ต้องการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 57 ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร โดยใช้แบบจำลองโลจิสติก แสดงดังตารางที่ 8 พบว่าค่า McFadden R2 ที่เป็นไปตาม goodness of fit มีค่าเท่ากับ 0.212 และแบบจำลองสามารถทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 87.90 ค่าสถิติ likelihood-ratio chi-squared มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถอธิบายการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ได้แก่ ตัวแปรอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน ตัวแปรความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนในการทำสวนปาล์ม ตัวแปรความรู้ในการทำสวนปาล์มน้ำมัน ตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ตัวแปรแหล่งจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน ตัวแปรการยกร่องปรับปรุงแปลงก่อนปลูก และตัวแปรแหล่งน้ำสำหรับแปลงปลูก ขณะที่ตัวแปรอายุปาล์มน้ำมัน ตัวแปรความมั่นคงของรายได้เมื่อเทียบกับพืชชนิดเดิม ตัวแปรแรงจูงใจด้านราคาผลผลิตปาล์มน้ำมัน ตัวแปรความเพียงพอด้านเงินทุนในการขยายพื้นที่เพาะปลูก ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

กลุ่มปัจจัยลักษณะเฉพาะของหัวหน้าครัวเรือนหรือกำลังแรงงานหลักที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรโดยตรง พบว่าอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร (COC) มีอิทธิพลเชิงลบต่อโอกาสการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่สำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และเมื่อพิจารณาค่าผลกระทบส่วนเพิ่มจะได้ว่า ถ้าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรทำสวนปาล์มเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว จะมีผลทำให้โอกาสที่เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของตนเองลดลง 0.104 หรือลดลงร้อยละ 10.4 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากครอบครัวของเกษตรกรในพื้นที่มีที่ดินโดยรวมจำกัด และที่ดินในพื้นที่มีราคาต่อไร่สูง ซึ่งส่งผลต่อต้นทุนใน

การทำสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ ดังนั้นโอกาสที่จะขยายพื้นที่เพาะปลูกในครัวเรือนที่ทำสวนปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว จึงมีความเป็นไปได้ที่ลดลง

ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน (RSON2)

ในการทำสวนปาล์มน้ำมันที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อโอกาสการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ ถ้าเกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนในการทำสวนปาล์มน้ำมันอย่างเพียงพอ จะมีผลทำให้โอกาสที่เกษตรกรตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.3 อาจเนื่องจากแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการทำสวนปาล์มน้ำมัน สอดคล้องกับการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8 พบว่าสัดส่วนค่าใช้จ่ายของเกษตรกรสวนปาล์ม เป็นค่าใช้จ่ายการจ้างแรงงานมากที่สุดถึงร้อยละ 59 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดของเกษตรกร ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าการมีแรงงานในครัวเรือนที่เพียงพอจึงทำให้ครัวเรือนมีโอกาสจะขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น

ความรู้ในการทำสวนปาล์มน้ำมัน (RSON14)

มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ ถ้าเกษตรกรมีความรู้เพียงพอหรือมีความสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในการทำส่วนปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้โอกาสที่เกษตรกรตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น 0.135 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.5 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เนื่องจากความรู้ในการเพาะปลูก การบริหารจัดการสวนปาล์มน้ำมัน และการจัดการผลผลิตปาล์มน้ำมันอย่างเพียงพอ ทำให้เกษตรกรสามารถสร้างผลผลิตที่มีประสิทธิภาพให้กับสวนปาล์มน้ำมันของตนเอง นำมาซึ่งการประหยัดต้นทุน และสร้างรายได้อย่างเต็มประสิทธิภาพของสวน ความรู้ในการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตปาล์มน้ำมัน ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ปุรวิชญ์ และคณะ (2556) ที่เกษตรกรมักนิยมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมันมากกว่าการขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน และยิ่งเกษตรกรที่มีความรู้ในการผลิตสูงก็ยิ่งมีแรงจูงใจในการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีความรู้ในการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันน้อยอีกทางหนึ่ง

การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร (RSON17)

มีผลเชิงลบต่อโอกาสการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรจะมีผลทำให้โอกาสที่เกษตรกรตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันลดลงร้อยละ 7.0 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ แม้ว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรจะทำให้เกษตรกรมีโอกาสได้รับผลประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยตรง เช่น ความรู้ในการจัดการการผลิตและการจัดการผลผลิต การแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็นแหล่งกล้าปาล์มน้ำมัน ปุ๋ย และปัจจัยอื่นๆ แต่เกษตรกรในพื้นที่สำรวจยังไม่ให้ความสำคัญมากนัก อาจเนื่องมาจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ยังขาดความเข้มแข็งทำให้เกษตรกรยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมากนัก

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	Prob.	ผลกระทบส่วนเพิ่ม
constant	-4.887***	1.865	0.008	-0.4049
COC	-0.952***	0.382	0.013	-0.1042
PLNIMP	1.289***	0.387	0.009	0.1069
PLMAGE	0.049	0.065	0.453	0.0040
RSON2	0.999**	0.464	0.031	0.0828
RSON5	-0.823	1.432	0.565	-0.0682
RSON6	-0.293	1.083	0.786	-0.0243
RSON7	-0.696	-1.084	0.278	-0.0577
RSON14	1.629***	0.488	0.009	0.1349
RSON16	0.761**	0.354	0.031	0.0631
RSON17	-0.846**	0.399	0.034	-0.0701
PLNWAT	0.926*	0.536	0.084	0.0577
McFadden R-squared = 0.212		Log likelihood = -129.679		Restricted log likelihood = -164.553
LR Statistic (df 11) = 69.749		Prob. Value for LR = 0.0000		Prediction accuracy = 87.901 %

ที่มา: จากการคำนวณ

กลุ่มปัจจัยด้านกายภาพ ของสวนปาล์มน้ำมันเป็นกลุ่มปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อต้นทุนในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกร พบว่ามีปัจจัยแหล่งจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน ปัจจัยการยกร่องปรับปรุงสวนก่อนปลูก และปัจจัยด้านแหล่งน้ำสำหรับแปลงปลูก เป็นกลุ่มปัจจัยมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่สำรวจ โดยพบว่าการมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน (RSON16) ใกล้สวนปาล์มน้ำมันส่งผลเชิงบวกต่อโอกาสการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงให้เห็นว่าการมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมันอยู่ใกล้เคียงสวนปาล์มน้ำมันจะเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น 0.063 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เนื่องจากการมีแหล่งจำหน่ายในพื้นที่เป็นการช่วยลดต้นทุนในการกระจายผลผลิตปาล์มน้ำมันสู่ลานเทหรือโรงงานรับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมัน นอกจากนี้ลานเทรับซื้อปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่มีบริการเก็บเกี่ยวผลผลิตปาล์มน้ำมันและรับจ้างขนส่งปาล์มน้ำจำหน่ายยังลานเทหรือโรงงานอย่างครบวงจร ทำให้เกิดความสะดวกในการเก็บเกี่ยวผลผลิตและลดความสูญเสียจากขนส่งที่ล่าช้า

การยกร่องปรับปรุงสวนก่อนปลูก (PLNIMP)

เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่มีผลเชิงบวกต่อโอกาสการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ การยกร่องปรับปรุงสวนปาล์มน้ำมันก่อนเพาะปลูก จะมีผลให้โอกาสในการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่เพิ่มขึ้น 0.107 หรือทำให้โอกาสตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.7 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ

คงที่ แม้ว่าการยกร่องปรับปรุงแปลงก่อนปลูก จะเป็นการเพิ่มต้นทุนในการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่ แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่ในเขตลุ่มน้ำปากพนัง เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำน้ำท่วมถึงในฤดูฝน และแห้งแล้งในฤดูร้อน ดังนั้นการยกร่องเพื่อปรับปรุงแปลงปลูกจึงมีความจำเป็นเพื่อป้องกันน้ำท่วมขังเป็นเวลานานที่อาจทำให้ต้นปาล์มน้ำมันยืนต้นตาย และอาจทำให้น้ำท่วมปาล์มอายุน้อยต้นเตี้ยผลปาล์มหลุดร่วงจากทะลายได้ และเพื่อประโยชน์สำหรับเป็นแหล่งน้ำในฤดูร้อน เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่ต้องการน้ำสูงในการเจริญเติบโตและให้ผลผลิต

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านแหล่งน้ำสำหรับแปลงปลูก (PLNWT)

ที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อโอกาสการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยถ้าแปลงปลูกหรือสวนปาล์มของเกษตรกรอยู่ใกล้หรือติดแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือคลองชลประทาน จะทำให้โอกาสขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.7 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำฝนสูงมากกว่า 2,000 มม./ปี และไม่มีช่วงแล้งยาวนาน ดังนั้น ในช่วงฤดูแล้งถ้ามีการให้น้ำในระดับที่เหมาะสมจะมีผลทำให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันดีขึ้น จากอัตราการผสมเกสรและการพัฒนาของผลปาล์มที่ดีขึ้น (ธีรพงศ์ และคณะ, 2545)

สรุป

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณลุ่มน้ำปากพนัง ในเขตอำเภอหัวไทร เชียรใหญ่ เฉลิมพระเกียรติ และปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่หลักในการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบจำลองโลจิท (Logit Model) ในการวิเคราะห์แบบจำลอง ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ลักษณะของสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหัวไทร เชียรใหญ่ เฉลิมพระเกียรติ และปากพนัง มีขนาดพื้นที่สวนขนาดเล็ก อายุปาล์มโดยเฉลี่ย 7.44 ปี พื้นที่สวนของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ลุ่มและน้ำท่วมในฤดูฝน มากกว่าร้อยละ 90 ทำให้มักมีปัญหาประสบภัยจากธรรมชาติเสมอ และอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นแหล่งน้ำหลักในการเพาะปลูกปาล์มน้ำมัน ทำให้ปาล์มให้ผลผลิตต่ำในช่วงฤดูแล้ง ลักษณะการปลูกปาล์มน้ำมันจึงต้องมีการปรับพื้นที่สวนโดยการขุดยกร่อง สภาพดินในพื้นที่ปลูกมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีสูงกว่าพื้นที่ปลูกหลักอื่น เช่น กระบี่ ขณะที่ปัญหาในการจัดการสวน และการเก็บเกี่ยวผลผลิตยังไม่พบปัญหาขาดแคลนแรงงานในการจัดการการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต และไม่มีปัญหาเรื่องแหล่งรับซื้อผลผลิตแต่อย่างใด แม้การผลิตปาล์มน้ำมันในพื้นที่จะมีต้นทุนโดยเฉลี่ยสูง แต่เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่มีรายได้สูงขึ้นและแน่นอนขึ้น และโดยภาพรวมเกษตรกรยังไม่มีแผนที่จะขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน

โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่เขตอำเภอหัวไทร เชียรใหญ่ เฉลิมพระเกียรติ และปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าตัวแปรอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร และตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงลบต่อโอกาสการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ตัวแปรความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนในการทำสวนปาล์ม ตัวแปรความรู้ในการทำสวนปาล์มน้ำมัน ตัวแปรแหล่งจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน ตัวแปรการยกร่องปรับปรุงแปลงก่อนปลูกและตัวแปรแหล่งน้ำสำหรับแปลงปลูกเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อโอกาสการตัดสินใจขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีแผนขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มเติมเนื่องจากเกษตรกรเข้าใจถึงความจำกัดของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันมีจำกัดและราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าตัวในปัจจุบัน และเกษตรกรที่มีความต้องการขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันก็แสดงให้เห็นว่าแม้การทำสวนปาล์มจะเป็นอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน แต่ปัจจัยดังกล่าวก็มีอิทธิพลเชิงลบต่อโอกาสการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกร และเกษตรกรที่มีความต้องการขยายพื้นที่เพาะปลูกก็ให้ความสำคัญกับคุณภาพทางกายภาพของสวนปาล์มน้ำมัน ที่ต้องอยู่ใกล้แหล่งจำหน่าย ต้องปรับปรุงแปลงโดยการยกร่อง และต้องอยู่ใกล้แหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะ แสดงให้ว่าเกษตรกรมีความเข้าใจผลของปัจจัยดังกล่าวที่อาจมีต่อการจัดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการลดต้นทุนในการกระจายผลผลิตปาล์มน้ำมันเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามแม้เกษตรกรมองว่าการมีความรู้ที่ดีในการผลิตปาล์มน้ำมันจะเป็นผลดีต่อการทำสวนปาล์มน้ำมันให้ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามแม้เกษตรกรมองว่าการมีความรู้ที่ดีในการผลิตปาล์มน้ำมันจะเป็นผลดีต่อการทำสวนปาล์มน้ำมันให้ประสบความสำเร็จ แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมองว่าการรวมกลุ่มเพื่อเป้าหมายในการแลกเปลี่ยนความรู้ ปัจจัยการผลิต และการจำหน่ายผลิต/การทำตลาดร่วมกันยังมีความจำเป็นน้อยสำหรับเกษตรกรที่ต้องการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน

ดังนั้น การจะส่งเสริมการผลิตปาล์มน้ำมันในพื้นที่จึงควรเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่พัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตและการจัดการผลิตผลิตอย่างเหมาะสมมากกว่าการสร้างแรงจูงในการขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร รวมถึงเร่งสร้างความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการร่วมมือกันของเกษตรกรในพื้นที่ หรือพื้นที่ใกล้เคียงกัน จึงเป็นการสร้างโอกาสในการจัดการการผลิตและการกระจายผลผลิตที่ดี ซึ่งจะเป็นหุ้นส่วนในการลดต้นทุนและการเพิ่มอำนาจต่อรองในการจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตให้แก่สมาชิกได้เป็นอย่างดี ตลอดจนการเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ด้านการจัดการการผลิต และการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกันอย่างเหมาะสมในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจจะตามมาในอนาคตอีกด้วย

คำขอบคุณ

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “การวิเคราะห์ผลกระทบของการขยายการผลิตปาล์มน้ำมันต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทางการเกษตรในภาคใต้ และกรณีศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (สัญญาเลขที่ RDG6020005)

บรรณานุกรม

ธีรพงศ์ จันทร์นิยม, ประกิจ ทองคำ, ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และชาย โฆรวิส. (2545). โครงการผลของการให้น้ำต่อการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมัน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.).

ประชิด ทองน้อย (2551). การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์, บัญชา สมบูรณ์สุข, ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และพลากร สัตย์ซื่อ. (2556). ปัจจัยกำหนดการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มมันของเกษตรกรในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่. วารสารวิจัย มข. (บศ.) 13(4): หน้า 1-13.

พลากร สัตย์ซื่อ และปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์ (2558). การตัดสินใจปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวของเกษตรกรในอำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 8(1): หน้า 81-98.

ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์. (2559). เศรษฐมิติ. กรุงเทพฯ: สานักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรกิตติ ศรีกุล, ไพบูรณ์ เปรียบยิ่ง, ฐปนีย์ ทองบุญ, สุธีรา ถาวรรัตน์ และธีรชาต วิชิตชลชัย (2555). การพัฒนาการผลิตปาล์มน้ำมันในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง. สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7, ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครศรีธรรมราช.

อัจฉรา ทองประดับ (2553). การวิเคราะห์ผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารของครัวเรือนจากการเปลี่ยนพื้นที่นาข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ในตำบลการะเกด อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อาคม โสวณา (2552). โครงการวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการลุ่มน้ำสายบุรีการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

Mai, G., Su, S., Xiao, R., Yang, C. and Zhang, Z. (2015). Quantifying determinants of cash crop expansion and their relative effects using logistic regression modeling and variance partitioning. International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation, 34, 258-263.

Su, S., X. Zhou, C. Wan, Y. Li and W. Kong. (2016). Land use changes to cash crop plantations: crop types, multilevel determinants and policy implications. Land Use Policy, 50, 379-389.

Wilson VanVoorhis, C. R. and B. L. Morgan. (2008). Under¬standing power and rules of thumb for determining sample sizes. Tutorials in Quantitative Methods for Psychology, 3(2): 43-50.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง